

RELAȚIILE COMERCIALE ALE BASARABIEI CU PRINCIPATUL MOLDOVEI (1812-1859)

Adriana BUTNARU, masterandă

CZU:39.56(498.7:498.3)"1812/1859" butnaruadriana1997@gmail.com

L'article met en évidence les caractéristiques de la politique commerciale-douanière du tsarisme dans les relations commerciales entre la Bessarabie et le Principauté de Moldova dans les premières années après l'annexion à l'Empire Russe. Il faut l'appréciation de l'évolution des relations commerciales entre la Bessarabie et le Principauté de Moldova en termes de relations commerciales entre les commerçants bessarabiens et étrangers au cours des années 1812-1859.

Prin Tratatul de la București din 16/28 mai 1812, Principatul Moldovei fusese lipsit de teritoriul dintre Prut și Nistru, anexat la Imperiul Rus și denumit impropriu Basarabia. Circuitul de mărfuri tradițional în teritoriul dintre Prut și Nistru și restul spațiului românesc a fost nevoit să facă față taxelor și diverselor restricții sanitaro-vamale, impuse de guvernul țarist.

Istoria relațiilor comerciale ale Basarabiei cu Principatul Moldovei, în prima jumătate a secolului al XIX-lea în peisajul istoriografic românesc, rămâne în continuare cercetat doar simbolic, din considerentul că aspectele problematicei legate de dezvoltarea comerțului au ocupat un loc restrâns în cadrul preocupărilor istoricilor. Lipsa de interes pentru acest subiect este explicată prin faptul că istoricii români erau instruiți să scrie mai mult politică, abordarea altor domenii din cadrul evoluției statului fiind considerate irelevante interesului acestuia. În atare context, Nicolae Iorga menționa că „istoricii români erau lipsiți aproape de desăvârșire de o pregătire economică” [1].

Interesul colectiv pentru istoria economică a spațiului românesc este determinată de necesitatea de a aborda comerțul drept o sursă considerabilă de venit pentru populație și negustori, cunoscând deja că comerțul nu mai este perceput doar ca schimb de mărfuri, dar în același timp un schimb de experiențe, o modalitate de „a lega” prietenii și relații între națiuni. Istoria comerțului poate să ne ofere puncte de spri-

jin de o foarte mare importanță în cunoașterea istoriei naționale și universale, dar și un impuls orientat spre progresul societății și a statului.

Analiza legislației comercial-vamale ruse promovată și ulterior implementată în Basarabia în prima jumătate a secolului al XIX-lea, prezintă un interes deosebit, deoarece cunoașterea acestui aspect explică diverse probleme majore în înțelegerea particularităților semnificative în evoluția relațiilor comerciale a teritoriului dintre Prut și Nistru cu Principatul Moldovei. Anume transformările politice care au survenit în Basarabia, începând cu anul de cumpănă – 1812, au determinat în mare parte legăturile comerciale ale provinciei cu Moldova de peste Prut.

Schimbările care au intervenit în viața economică, socială, politică și culturală a Basarabiei pe parcursul secolului al XIX-lea prezintă un interes deosebit, deoarece cunoașterea lor ne permite să determinăm particularitățile evoluției provinciei sub regim de dominație rusă, contribuie la o abordare adecvată a multitudinii de probleme majore din cadrul relațiilor social-economice, politice și culturale ale Basarabiei cu țările aflate în proximă vecinătate, inclusiv Principatul Moldovei, în epoca modernă.

Analiza diverselor probleme legate de evoluția relațiilor comerciale dintre Basarabia și țările vecine, inclusiv Moldova de peste Prut la începutul sec. al XIX-lea rămâne actuală, întrucât deschide perspectiva cunoașterii mai aprofundate a politicii promovate de Imperiul Rus și Imperiul Otoman în Țările Române. Actualitatea problemelor abordate de noi rezidă și din faptul că până în prezent în istoriografie lipsesc cercetări care ar avea drept scop studierea relațiilor comerciale ale Basarabiei cu Principatul Moldovei în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Actualitatea științifică a cercetării își găsește expresia majoră și în intenția noastră de a realiza o lucrare destinată, în special, evoluției relațiilor comerciale ale Basarabiei cu Principatul Moldovei pe parcursul anilor 1812-1859.

Având în vedere relevanța subiectului, complexitatea și caracterul multilateral al problemei puse în discuție, gradul, dar mai ales modalitatea prin care aceasta este abordată în literatura istorică, avem drept scop primordial cercetarea rolului politicii comercial-vamale ruse în desfășurarea relațiilor comerciale ale Basarabiei cu Moldova de peste

Prut în perioada anilor 1812-1859. În acest context am evidențiat, în baza materialelor studiate din literatura istorică, trăsăturile de bază ale dezvoltării social-economice a Rusiei și modalitatea prin care acestea au fost aplicate în teritoriul dintre Prut și Nistru, astfel specificând formarea bazei materiale, sociale și politice în dezvoltarea comerțului Basarabiei cu Principatul Moldovei; am determinat particularitățile dezvoltării social-economice ale Basarabiei și Principatului Moldovei în prima jumătate a secolului al XIX-lea, astfel încât să putem analiza specificul comerțului dintre aceste două componente geografice distincte începând cu anul 1812; am abordat tendențios legislația comercial-vamală rusă din Basarabia și să evidențiem consecințele adoptării tarifelor-vamale liberale din anii 1816, 1819, ulterior tariful prohibitiv din anii 1822 asupra dezvoltării comerțului basarabean; am examinat problematica constituirii și funcționării punctelor vamale și de carantină la Prut și Dunăre, iar drept rezultat s-a apreciat evoluția interacțiunilor comerciale dintre Basarabia și Principatul Moldovei pe parcursul anilor 1812-1859.

Analiza izvoarelor de arhivă și a surselor istoriografice ne permite să concluzionăm că comerțul Basarabiei din prima jumătate a secolului al XIX-lea se divizează în două perioade: prima cuprinde anii 1812-1830, iar a doua 1830-1868. Prima perioadă se caracterizează prin aplicarea legislației comercial-vamale a țarismului în Basarabia, prin luarea unui șir de măsuri de către guvernul rus, îndreptate spre lărgirea comerțului extern, cât și a celui intern al regiunii. Legislația comercial-vamală rusă aplicată în Basarabia ne oferă posibilitatea să înțelegem politica strategică a cercurilor guvernamentale din Sankt Petersburg asupra teritoriului dintre Prut și Nistru. Țarismul avea un singur scop: de a mări veniturile statului, de a întări hotarele de sud-vest ale Imperiului și cel mai important de a ridica prestigiul puterii țariste în statele vecine balcanice. Aplicând la început o politică fritredariană și ulterior începând cu anii 1822 o politică prohibitivă, Basarabia s-a pomenit ruptă de piețele tradiționale, deoarece aplicarea Tarifului din 1822 și a Regulamentului din 1825 au pus mari obstacole în dezvoltarea comerțului cu țările străine, chiar și cu guberniile interne ruse. Regulamentul din 1825 a influențat direct asupra comerțului de export

și de import, micșorând substanțial importul mărfurilor industriale din țările europene și minimalizând pozițiile negustorilor străini.

Prin urmare, prezentul studiu oferă o imagine asupra comerțului Basarabiei cu Moldova de peste Prut, care se realiza îndeosebi prin vama de la Sculeni și prin punctele vamale de la Lipcani și Leova. Prin aceste vămi treceau nu numai mărfurile din Basarabia, dar și cele din guberniile ruse.

Relativ, tot exportul teritoriului dintre Prut și Nistru îl constituia produsele agricole, ceea ce a determinat dezvoltarea acestei ramuri a economiei. Din Basarabia erau exportate peste hotare mărfuri ce se produceau pe loc și aduceau un venit considerabil locuitorilor provinciei. Primul loc în comerțul de export era ocupat de cereale: grâul, orzul, secara, porumbul, iar al doilea loc – de vite: vite cornute, oi, capre, cai. În afară de produse agricole și vite se mai exportau: piei neprelucrate, miere de albine, ceară, în cantități mai mici sare, scândură, pește, icră etc.

Din cauza dificultăților întâlnite, mulți proprietari din Basarabia nu puteau să întrețină relații comerciale cu centrele economice din Principatul Moldovei, ceea ce provoca nemulțumirea populației față de regimul țarist care a sistat operațiunile de import și export de mărfuri fără perceperea taxelor vamale pentru Moldova.

Prin vama de la Sculeni din Moldova de peste Prut se importa: sare, vin, articole din lemn, pietre de moară, articole de dogărie. Majoritatea mărfurilor aduse din Principatul Moldovei în Basarabia erau expediate ulterior pe cale de tranzit în guberniile ucrainene și ruse. Comerțul de tranzit a căpătat o răspândire mai mare după anexarea Basarabiei la Imperiul Țarist. Astfel adevărul istoric rezidă în anexarea unui teritoriu străin de către Imperiul Rus, dar foarte important din punct de vedere strategic în realizarea politicii de control, de impunere a unui nou sistem administrativ de comandă. Basarabia devine cheia de comunicare și realizare a idealului imperialist rus în stabilirea relațiilor comerciale cu Principatul Moldovei, reprezentând un punct de tranziție a mărfurilor care urmau a fi importate sau exportate în/din Imperiu. Basarabia a fost transformată într-o colonie internă, care era folosită ca o sursă de materie primă pentru Imperiul Țarist.

Subiectul pe care l-am abordat în prezentul demers științific reprezintă un aspect istoriografic foarte important, motiv pentru care merită o analiză mai profundă sub toate dimensiunile lui. În acest studiu, am tratat în limite restrânse o problemă suficient de complexă și controversată în istoriografie. Produsul istoriografic românesc și basarabean suferă anumite lacune în ceea ce privește desfășurarea relațiilor comerciale ale Basarabiei cu Principatul Moldovei în prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Referințe:

1. IORGA, Nicolae. *Istoria comerțului românesc. Epoca mai nouă (1700-1823)*. București: Tiparul Românesc, 1937, p. 6.

Recomandat

Valentin TOMULEȚ, dr. hab., prof. univ.